

แนวทางการพัฒนาห่วงโซ่คุณค่าผลิตภัณฑ์ผ้าไหมพื้นเมือง
กลุ่มชาติพันธุ์เขมรเพื่อเพิ่มมูลค่าจากเศรษฐกิจฐานราก
Development Guidelines of Traditional Silk Products of Khmer
Ethnic Group to Increase Value from the Community Local
Economy

ศรัญญา นาเหนือ¹ นวรัตน์ นิธิชัยนันต์² และอัครเดช สุพรรณฝ้าย³
Saranya Nanua¹, Navarat Nithichaianan² and Akkharadet Supannafri³

Received : April 20, 2020; Revised : September 22, 2020; Accepted : October 5, 2020

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาห่วงโซ่คุณค่าผลิตภัณฑ์ผ้าไหมพื้นเมืองกลุ่มชาติพันธุ์เขมรและเพื่อหาแนวทางพัฒนาห่วงโซ่คุณค่าผลิตภัณฑ์ผ้าไหมเพื่อเพิ่มมูลค่าจากเศรษฐกิจฐานรากของกลุ่มทอผ้าไหมบ้านสวาย เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพและปริมาณ โดยการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก แบบมีโครงสร้าง ผู้ให้ข้อมูลเป็นช่างทอผ้า สมาชิกและผู้ที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมต้นน้ำ กลางน้ำ ปลายน้ำของห่วงโซ่การทอผ้า จำนวน 25 รายเลือกแบบเจาะจง วิเคราะห์ข้อมูลจากเนื้อหาสัมภาษณ์ ด้วยการพรรณนาวิเคราะห์ตามลำดับของกิจกรรมในห่วงโซ่คุณค่า การวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถาม สอบถามช่างทอผ้าทุกคนในกลุ่มทอผ้า จำนวน 60 ราย วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติในการวิเคราะห์ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัย พบว่า

¹คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์; Faculty of Management Science, Surin Rajabhat University, Thailand; e-mail : ran_ya_5@hotmail.com

²คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์; Faculty of Management Science, Surin Rajabhat University, Thailand; e-mail : Lovely_navarat@yahoo.com

³คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์; Faculty of Humanities and Social Sciences, Surin Rajabhat University, Thailand. ; e-mail : Akkharadet_Supan@hotmail.com

ห่วงโซ่คุณค่าผลิตภัณฑ์ผ้าไหมพื้นเมืองกลุ่มชาติพันธุ์เขมร พบว่า ในกิจกรรมต้นน้ำกลุ่มชาติพันธุ์เขมร ส่วนใหญ่มีการปลูกหม่อนเลี้ยงไหมน้อยรายและมีการจ้างงานในกิจกรรมที่ทำเองไม่ได้ ความนิยมในการย้อมสีไหมจากสีธรรมชาติและเคมี มีสัดส่วนไม่ต่างกัน กิจกรรมกลางน้ำ มีการมัดหมี่ ออกแบบลาย และทอผ้าจนสำเร็จเป็นผืนได้ด้วยตนเองเป็นส่วนมาก และมีการจ้างในบางขั้นตอน และกิจกรรมปลายน้ำมีการจำหน่ายผ้าไหมพื้นเมืองที่บ้านตนเอง กำหนดราคาขายเอง มีการขายออนไลน์ แนวทางพัฒนาห่วงโซ่คุณค่าผลิตภัณฑ์ผ้าไหมเพื่อเพิ่มมูลค่าจากเศรษฐกิจฐานรากของกลุ่มทอผ้าไหมบ้านสวาย พบว่า ระดับปฏิบัติในกิจกรรมหลักที่ยังเป็นจุดอ่อนของกลุ่มทอผ้าไหมบ้านสวาย ได้แก่ ด้านปัจจัยป้อนเข้าการผลิต ขาดโรงเรือนสำหรับการเลี้ยงไหมที่ดี การปลูกหม่อนเลี้ยงไหมมีจำนวนน้อยราย ด้านการปฏิบัติการหรือกระบวนการผลิต ความไม่แน่นอนเรื่องระยะเวลาของการทอผ้าแต่ละผืน ด้านการกระจายสินค้า ขาดบรรจุภัณฑ์ที่แสดงถึงเอกลักษณ์ของกลุ่ม ด้านการตลาดและการขาย ไม่มีฝ่ายขายโดยเฉพาะ และการบริการ ส่วนระดับปฏิบัติในกิจกรรมสนับสนุน ได้แก่ ด้านโครงสร้างพื้นฐาน มีการสอนงาน การประชุมก่อนการทำงานทุกครั้ง ยังไม่ได้รับความร่วมมือครบถ้วน ด้านการบริหารทรัพยากรมนุษย์ ทักษะในการคำนวณต้นทุนของผลิตภัณฑ์เพื่อตั้งราคาขาย, ด้านการพัฒนาเทคโนโลยี ยังไม่สามารถใช้ระบบบัญชีธนาคารผ่านมือถือได้ทั่วถึงทุกคน และด้านการจัดการทรัพยากร ยังไม่มีการส่งเสริมให้มีการปลูกพืชธรรมชาติในท้องถิ่นที่ปลูกและให้สีย้อมตามธรรมชาติ

คำสำคัญ (Keywords) : ห่วงโซ่คุณค่า, ผลิตภัณฑ์ผ้าไหม, กลุ่มชาติพันธุ์เขมร

Abstract

This research objectives aimed to study the value chain of silk products of the Khmer ethnic group and to provide the development guidelines for value-added on the silk product value chain from the foundation economy of Ban Sawai Silk Weaving Group to the global market. Data were collected through in-depth interviews and questionnaire. The results found that: the information among the upstream activities, midstream activities and downstream activities were in the same direction. The main activities of silk products value chain were considered in 5 aspects (production input, operation and production process, product distribution, marketing and sales, and service) found at a moderate level. The supporting activities of the value chain of silk products in all 4 aspects, revealed the overall at a moderate level.

Guidelines for value chain development are considered in following aspects; the production input is still a weakness of the Group since there is a lack of a suitable areas for sericulture. For operation and production process, uncertainty about the weaving duration is the main problem as well as lacking of unique packaging that represents the group's identity. For marketing and sales, there is no specialized sales and services department. The supporting activities, the basic infrastructure is still a weakness as well as lack of full cooperation among group. In human resource management, lacks of calculating costs skill is the problem while in term of technological development, still unable to use the mobile banking system to cover customers as well as unable to collecting customer information in a database. Finally, for resource management, the cultivation of local natural plants has not yet been promoted to grow and provide natural dyes.

Keywords: Value Chain, Silk Products, Khmer Ethnic Group

บทนำ (Introduction)

ด้วยผู้วิจัยได้เข้าศึกษาวิจัยเชิงพื้นที่ ในจังหวัดสุรินทร์ ซึ่งเป็นจังหวัดที่มีกลุ่มชาติพันธุ์หลากหลาย พบว่า บ้านสวาย มีกลุ่มทอผ้าไหมที่เป็นกลุ่มชาติพันธุ์เขมร ได้มีการรวมกลุ่มเพื่อทอผ้าไหมที่มีลวดลายของชาติพันธุ์ บ้านสวายถือได้ว่า เป็นพื้นที่ที่มีเรื่องราวความเป็นมาที่สวยงามของชาวเขมร การทอผ้าไหมมัดหมี่เส้นพุ่งตามแบบเขมร หมู่บ้านทอผ้าไหมบ้านสวายเป็นตำบลที่มีชื่อเสียงในการทอผ้าไหมพื้นเมือง ผ้าไหมเด่นด้วยลวดลายอันเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวที่ได้รับอิทธิพลมาจากเขมร ขอมโบราณ ผ้าไหมยกดอก เช่น ลายลูกแก้ว ลายดอกจัน ลายดอกพิกุล ผ้ามัดหมี่ เป็นต้น (Sawai Subdistrict Administrative Organization, 2017) ทั้งนี้การยกระดับคุณค่าความเป็นเอกลักษณ์ ภูมิปัญญาที่ถ่ายทอดมาเป็นสัญลักษณ์บนผืนผ้าของช่างทอผ้านั้น ยังขาดความเข้าใจและกิจกรรมที่เกิดในห่วงโซ่คุณค่าของการผลิตผลิตภัณฑ์ผ้าไหมพื้นเมืองสุรินทร์ บางครั้งการจำหน่ายผ้าไหมได้เป็นจำนวนมาก ๆ ไม่ได้แสดงถึงความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นของช่างทอผ้าในพื้นที่ได้เลย ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากกลุ่มทอผ้าไม่ได้มีการวิเคราะห์ถึงสาเหตุและต้นทุนการผลิตอย่างรัดกุมเพียงพอ หรืออาจเพราะวิธีการทอผ้ายังคงมีความสำคัญเพียงแค่การทอผ้าเป็นอาชีพเสริม แต่อย่างไรก็ตาม เมื่อความเปลี่ยนแปลงที่ไม่มั่นคงทางด้านภาวะทางเศรษฐกิจในปัจจุบัน ทำให้คนในชุมชนเกิดการตื่นตัวในการสร้างรายได้ให้แก่ตนเองและครอบครัว ชุมชน เริ่มมองเห็นความสำคัญของอาชีพ

เสริมที่จะมาแบ่งเบารายจ่ายในครอบครัว เมื่อช่างทอผ้ายังขาดความรู้ในการพัฒนาความคุ้มค่าของการทอผ้าในทุก ๆ กิจกรรม ทำให้ไม่สามารถเกิดรายได้ที่เหมาะสมจากการขายผ้าไหมพื้นเมืองของตนเอง

จากการที่ผู้วิจัยได้ลงวิจัยเชิงพื้นที่ ตามที่กล่าวมาข้างต้น ทำให้เล็งเห็นความสำคัญในการรวมกลุ่มและเห็นว่า กลุ่มทอผ้าไหมบ้านสวายสามารถที่จะเรียนรู้ถึงความคุ้มค่าของกระบวนการผลิตผ้าไหมดังกล่าวว่าทำอย่างไรจะสามารถเกิดมูลค่าเพิ่มได้ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจจะศึกษาหาแนวทางการพัฒนาห่วงโซ่คุณค่าผลิตภัณฑ์ผ้าไหมพื้นเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์เขมรเพื่อเพิ่มมูลค่าจากเศรษฐกิจฐานราก เพื่อประโยชน์ต่อหน่วยงานและชุมชนนำผลที่ได้มาใช้ในการพัฒนาชุมชนและกลุ่มช่างทอผ้าในการผลิตผลิตภัณฑ์ผ้าไหมพื้นเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์เขมรในจังหวัดสุรินทร์ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาห่วงโซ่คุณค่าผลิตภัณฑ์ผ้าไหมพื้นเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์เขมรของกลุ่มทอผ้าไหมบ้านสวาย อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์
2. เพื่อหาแนวทางการพัฒนาห่วงโซ่คุณค่าผลิตภัณฑ์ผ้าไหมพื้นเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์เขมรเพื่อเพิ่มมูลค่าจากเศรษฐกิจฐานรากของกลุ่มทอผ้าไหมบ้านสวาย อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และเชิงปริมาณ (Quantitative Research) มีวิธีดำเนินการวิจัยเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ ดังนี้

ขอบเขตการวิจัย

(1) ขอบเขตด้านพื้นที่ พื้นที่ทำการสัมภาษณ์และเก็บแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นช่างทอผ้ากลุ่มชาติพันธุ์เขมรของกลุ่มทอผ้าไหมพื้นเมืองบ้านสวาย อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์

(2) ขอบเขตด้านกลุ่มเป้าหมาย ในงานวิจัยครั้งนี้เลือกกลุ่มเป้าหมาย คือช่างทอผ้าในหมู่บ้านสวายที่เป็นชาติพันธุ์เขมร ในการสัมภาษณ์ ได้แก่ช่างทอผ้าจำนวน 25 ราย และเก็บแบบสอบถามกับช่างทอผ้า สมาชิกที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการทอผ้าที่เป็นกลุ่มชาติพันธุ์เขมรจำนวน 60 ราย

(3) ขอบเขตด้านเนื้อหา เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาห่วงโซ่คุณค่าผลิตภัณฑ์ในกิจกรรมหลัก 5 ด้าน คือ ปักจียป้อนเข้าการผลิต การปฏิบัติการหรือกระบวนการผลิต การกระจายสินค้า

การตลาดและการขาย การบริการและ กิจกรรมสนับสนุน 4 ด้าน คือ การจัดการทรัพยากร การพัฒนาเทคโนโลยี การบริหารทรัพยากรมนุษย์ โครงสร้างพื้นฐานขององค์กร

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แบบสัมภาษณ์ (Interviews) 2) แบบสอบถาม (Questionnaire) การวิเคราะห์ข้อมูล ข้อมูลเชิงคุณภาพสังเคราะห์เนื้อหาตามความมุ่งหมายและกรอบแนวคิดของการวิจัย ส่วนข้อมูลเชิงปริมาณทำการวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป นำผลที่ได้มาวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) และนำไปสรุปผลของการวิจัย

ผลการวิจัย (Research Results)

ห่วงโซ่คุณค่าผลิตภัณฑ์ผ้าไหมพื้นเมืองกลุ่มชาติพันธุ์เขมรของกลุ่มทอผ้าบ้านสวาย พบว่ากิจกรรมต้นน้ำเริ่มตั้งแต่การเตรียมพื้นที่ ปูลูกหมอน เลี้ยงไหม สาวไหม กรอไหม เตรียมเส้นไหม การย้อมสีไหม และอุปกรณ์ต่างสำหรับการทอผ้า รวมถึงการเตรียมแรงงาน ส่วนใหญ่ช่างทอผ้าไม่มีการปูลูกหมอนเลี้ยงไหม และกิจกรรมในบางเรื่องยังคงมีการจ้างแรงงานที่เกิดขึ้นระหว่างสมาชิกด้วยกัน กิจกรรมกลางน้ำ เริ่มตั้งแต่การมัดหมี่ การทอผ้า จนสำเร็จเป็นผืน ในกิจกรรมนี้ ส่วนใหญ่ช่างทอผ้ามีการมัดหมี่ และทอผ้า จนสำเร็จเป็นผืนด้วยตนเอง รวมทั้งมีการออกแบบลวดลายด้วยตนเอง และมีความชำนาญในการทอผ้าในแต่ละลาย และกิจกรรมปลายน้ำ เริ่มตั้งแต่การทำกล่องบรรจุภัณฑ์ การจำหน่ายผ้า การขนส่งผ้า การส่งมอบ การกำหนดราคาขาย และการบริการด้านต่างๆ ให้แก่ลูกค้า พบว่า ช่างทอไม่มีการออกแบบกล่องบรรจุภัณฑ์ด้วยตนเอง ยังคงใช้ถุงแก้วและถุงกระดาษในการบรรจุผ้า การจำหน่ายเป็นการจำหน่ายโดยตรงที่บ้านของช่างทอผ้า มีการกำหนดราคาขายด้วยตนเอง และมีการบริการด้านการนุ่งผ้า การจับจีบ และวิธีการซักผ้าให้ลูกค้า

ผู้วิจัยนำข้อมูลมาวิเคราะห์ระดับปฏิบัติในกิจกรรมหลักและกิจกรรมสนับสนุนของห่วงโซ่คุณค่าผลิตภัณฑ์ผ้าไหมพื้นเมือง เพื่อหาแนวทางการพัฒนาห่วงโซ่คุณค่าผลิตภัณฑ์ผ้าไหมพื้นเมืองกลุ่มชาติพันธุ์เขมรเพื่อเพิ่มมูลค่าจากเศรษฐกิจฐานรากของกลุ่มทอผ้าไหมบ้านสวาย ผลการวิเคราะห์ปรากฏดังตารางที่ 1 และ ตารางที่ 2 ตามลำดับ

ตารางที่ 1 ระดับปฏิบัติในกิจกรรมหลักห่วงโซ่คุณค่าผลิตภัณฑ์ผ้าไหมพื้นเมือง โดยภาพรวม

กิจกรรมหลักของ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน	แปลผล
ห่วงโซ่คุณค่าผลิตภัณฑ์ผ้าไหมพื้นเมือง	$\bar{X}$	มาตรฐาน S.D.	
ปัจจัยป้อนการผลิต	3.06	0.590	ปานกลาง
การปฏิบัติการหรือกระบวนการผลิต	3.32	0.699	ปานกลาง
การกระจายสินค้า	3.25	0.667	ปานกลาง
การตลาดและการขาย	3.60	0.611	มาก
การบริการ	3.73	0.638	มาก
รวม	3.39	0.641	ปานกลาง

จากตารางที่ 1 ระดับปฏิบัติในกิจกรรมหลักห่วงโซ่คุณค่าผลิตภัณฑ์ผ้าไหมพื้นเมือง พบว่าโดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.39$, S.D. = 0.641) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ส่วนใหญ่มีระดับปฏิบัติในกิจกรรมหลักห่วงโซ่คุณค่าด้านการบริการ ด้านการตลาดและการขาย อยู่ในระดับมากที่สุด 2 ด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการบริการ ($\bar{X} = 3.73$, S.D. = 0.638) และการตลาดและการขาย ($\bar{X} = 3.60$, S.D. = 0.611) ตามลำดับ ระดับปฏิบัติในกิจกรรมหลักห่วงโซ่คุณค่า อยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการปฏิบัติการและกระบวนการผลิต ด้านการกระจายสินค้า และด้านปัจจัยป้อนเข้าการผลิต ได้แก่ ($\bar{X} = 3.32$, S.D. = 0.699) ($\bar{X} = 3.25$, S.D. = 0.667) และ ($\bar{X} = 3.06$, S.D. = 0.590) ตามลำดับ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อใน 5 อันดับแรกได้แก่ มีบุคลากรที่เป็นมิตรแก่นักท่องเที่ยวหรือลูกค้าที่มาติดต่อในกลุ่มหรือในชุมชน มีการรับนักท่องเที่ยวเข้ามาชมผ้าไหมในบ้านสวย มีการมัดหมี่เส้นไหมด้วยตนเอง มีผ้าไหมลวดลายเหมือนกันหลายผืน และมีการคัดเลือกเส้นไหมที่มีคุณภาพอย่างถูกวิธี

สรุปผล ระดับปฏิบัติในกิจกรรมหลักเพื่อหาแนวทางการพัฒนาห่วงโซ่คุณค่าผลิตภัณฑ์ผ้าไหมพื้นเมืองกลุ่มชาติพันธุ์เขมรเพื่อเพิ่มมูลค่าจากเศรษฐกิจฐานรากของกลุ่มทอผ้าไหมบ้านสวยแต่ละด้าน ได้ดังนี้

1. ด้านปัจจัยป้อนเข้าการผลิต ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีระดับปฏิบัติในกิจกรรมหลักห่วงโซ่คุณค่าผลิตภัณฑ์ผ้าไหมพื้นเมืองของกลุ่มทอผ้าไหมบ้านสวย พบว่า โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ใน

ระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ มีระดับปฏิบัติอยู่ในระดับมากมี 4 ข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ มีการคัดเลือกเส้นไหมที่มีคุณภาพอย่างถูกวิธี มีวิธีการย้อมสีไหมด้วยสีธรรมชาติอย่างถูกวิธี มีวิธีการจัดเก็บเส้นไหมเย็น/ไหมพุ่ง/ไหมที่มัดหมี่แล้ว และมีต้นทุนในการจัดหาอุปกรณ์เกี่ยวกับการทอผ้า มีระดับปฏิบัติในระดับปานกลาง มี 4 ข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ มีทักษะในการย้อมสีธรรมชาติของเส้นไหม มีจำนวนเส้นไหมที่เพียงพอต่อการย้อมสีหรือมัดหมี่หรือการทอผ้าของครัวเรือน มีต้นทุนในการซื้อเส้นไหมจากแหล่งภายนอก มีต้นทุนในการซื้อเส้นไหมจากแหล่งภายนอก มีระดับปฏิบัติในระดับน้อย 2 ข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ มีการออกแบบโรงเรือนสำหรับเลี้ยงไหมที่ดี และ มีการปลูกหม่อนเลี้ยงไหมที่เพียงพอ

2. ด้านการปฏิบัติการหรือกระบวนการผลิต ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีระดับปฏิบัติในกิจกรรมหลักห่วงโซ่คุณค่าผลิตภัณฑ์ผ้าไหมพื้นเมืองของกลุ่มทอผ้าไหมบ้านสวาย พบว่า โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ มีระดับปฏิบัติในระดับมาก ได้แก่ มีการมัดหมี่เส้นไหมด้วยตัวเอง และมีระดับปฏิบัติในระดับปานกลาง มี 9 ข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ มีการทอผ้าตามคำสั่งของลูกค้าได้ มีการทอผ้าที่มีลวดลายทันสมัยและเป็นเอกลักษณ์ของกลุ่ม มีจำนวนช่างทอผ้าที่มีทักษะเพียงพอในการทอผ้า มีการคิดค้นลวดลายแบบผ้าไหมใหม่ๆด้วยตนเอง สามารถเป็นครูสอนการออกแบบลวดลายผ้า/มัดหมี่ไหม มีการจ้างแรงงานในการทอผ้า มีการจ้างแรงงานในการมัดหมี่หรือกระบวนการในการทอผ้า สามารถทอผ้าได้ตรงตามเวลาในแต่ละวัน และในครอบครัวมีคนที่สามารถทอผ้าได้หลายคน

3. ด้านการกระจายสินค้า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีระดับปฏิบัติในกิจกรรมหลักห่วงโซ่คุณค่าผลิตภัณฑ์ผ้าไหมพื้นเมืองของกลุ่มทอผ้าไหมบ้านสวาย พบว่า โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ มีระดับปฏิบัติในระดับมาก ได้แก่ มีผ้าไหมลวดลายเดียวกันหลายผืน และมีระดับปฏิบัติในระดับปานกลาง มี 9 ข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ มีการส่งผ้าไหมตามคำสั่งซื้อ มีการตรวจสอบคุณภาพของผ้า เช่น สีไม่ตก มีลูกค้ามาติดต่อซื้อโดยตรง แม้ยังทอผ้าไม่เสร็จ ไม่มีการสต็อกผ้าไหมไว้ที่บ้านหรือจะมีจำนวนไม่มา มีการนำผ้าไหมออกจำหน่ายนอกกลุ่ม มีจำนวนผ้าไหมมาวางขายที่กลุ่มอย่างเพียงพอมีการกระจายผ้าไหมออกขายยังกลุ่มชุมชนอื่นที่ไม่ใช่งานแสดงสินค้า มีผลิตภัณฑ์ผ้าไหมหลากหลายผลิตภัณฑ์ เช่น กระเป๋าจากผ้าไหม ผ้าคลุมไหล่ พวงกุญแจผ้าไหม เป็นต้น และมีการใช้บรรจุภัณฑ์ในผลิตภัณฑ์

4. ด้านการตลาดและการขาย ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีระดับปฏิบัติในกิจกรรมหลักห่วงโซ่คุณค่าผลิตภัณฑ์ผ้าไหมพื้นเมืองของกลุ่มทอผ้าไหมบ้านสวาย พบว่า โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ใน

ระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ มีระดับปฏิบัติในระดับมาก มี 7 ข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ มีการรับนักท่องเที่ยวเข้ามาชมผ้าไหมในบ้านสวย มีสมาชิกของกลุ่มสามารถบรรยายหรืออธิบายเรื่องราวของผ้าไหมบ้านสวยได้ มีการถ่ายทอดเรื่องราวเกี่ยวกับที่มาของผ้าแต่ละผืนได้ การใช้ดีตราคาให้ลูกค้าทราบและสามารถต่อรองราคาได้อย่างเหมาะสม มีการขายผ่านสื่อออนไลน์ มีการขายผลิตภัณฑ์ผ้าไหมได้อย่างต่อเนื่องแม้จะไม่มีเมื่อนำออกขายนอกชุมชน มีช่องทางการตลาดหลากหลายช่องทาง และมีระดับปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง 3 ข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ มีการส่งเสริมการขายที่เหมาะสม มีการนำผ้าไหมออกจำหน่ายตามกิจกรรมงานของจังหวัดหรือของประเทศ และมีฝ่ายการขายผลิตภัณฑ์ผ้าไหมของกลุ่มโดยเฉพาะ

5. ด้านการบริการ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีระดับปฏิบัติในกิจกรรมหลักห่วงโซ่คุณค่าผลิตภัณฑ์ผ้าไหมพื้นเมืองของกลุ่มทอผ้าไหมบ้านสวย พบว่า โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ มีระดับปฏิบัติในระดับมาก มี 9 ข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ มีการนำส่งผลิตภัณฑ์ให้กับลูกค้าโดยตรง มีบุคลากรที่เป็นมิตรแก่นักท่องเที่ยวหรือลูกค้าที่มาติดต่อในกลุ่มหรือในชุมชน มีการอธิบายถึงสีธรรมชาติแต่ละสีที่ปรากฏในผืนผ้าไหม มีการนำส่งผลิตภัณฑ์ให้กับลูกค้าทางไปรษณีย์หรือบริษัทขนส่ง มีการรับประกันเรื่องการไม่ตกสีของผ้าไหม มีวิธีการเชิญชวนให้ลูกค้ากลับมาซื้อผ้าไหมของตนเองอีกครั้ง มีการให้แลกเปลี่ยนผ้าไหมได้ แม้ว่าลูกค้าจ่ายเงินค่าผ้าไหมแล้วและไม่ต้องการผืนนี้ภายหลัง มีการคำนวณต้นทุนของผ้าไหมแต่ละผืนอย่างชัดเจน มีการตรวจสอบคุณภาพของผ้าไหมทุกผืน เรื่องฝีมือในการทอผ้าการต่อลายผ้าไม่มีบกพร่อง และระดับปฏิบัติในระดับปานกลาง 1 ข้อ ได้แก่ มีการคัดเลือกผ้าสำหรับนำออกจำหน่ายในงานแสดงสินค้าระดับจังหวัดและระดับประเทศ

ตารางที่ 2 ระดับปฏิบัติในกิจกรรมสนับสนุนห่วงโซ่คุณค่าผลิตภัณฑ์ผ้าไหมพื้นเมือง โดยภาพรวม

กิจกรรมสนับสนุนของ ห่วงโซ่คุณค่าผลิตภัณฑ์ผ้าไหมพื้นเมือง	ค่าเฉลี่ย $\bar{X}$	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน S.D.	แปลผล
การจัดการทรัพยากร	3.32	0.686	ปานกลาง
การพัฒนาเทคโนโลยี	2.78	1.074	ปานกลาง
การบริหารทรัพยากรมนุษย์	3.41	0.679	ปานกลาง
โครงสร้างพื้นฐานองค์การ	3.83	0.812	มาก
รวม	3.31	0.813	ปานกลาง

จากตารางที่ 2 ระดับปฏิบัติในกิจกรรมสนับสนุนห่วงโซ่คุณค่าผลิตภัณฑ์ผ้าไหมพื้นเมืองพบว่า โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.31$, S.D. = 0.813) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านของกิจกรรมสนับสนุนพบว่า ส่วนใหญ่มีระดับปฏิบัติในกิจกรรมสนับสนุนห่วงโซ่คุณค่าด้านโครงสร้างพื้นฐานอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.83$, S.D. = 0.812) และมีระดับปฏิบัติในกิจกรรมสนับสนุนห่วงโซ่คุณค่าอยู่ในระดับปานกลาง 3 ด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การบริหารทรัพยากรมนุษย์ ($\bar{X} = 3.41$, S.D. = 0.679) การจัดการทรัพยากร ($\bar{X} = 3.32$, S.D. = 0.686) และ การพัฒนาเทคโนโลยี ($\bar{X} = 2.78$, S.D. = 1.074) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อใน 4 อันดับแรกได้แก่ มีลักษณะของความสัมพันธ์ภายในกลุ่มเสมือนเป็นเครือญาติร่วมกัน มีสมาชิกที่มีทักษะการย้อมสีผ้าด้วยสีเคมี มีการบำรุงรักษาอุปกรณ์การทอผ้าให้แข็งแรงและสะอาดพร้อมใช้งานได้อย่างสม่ำเสมอ และมีการใช้เทคโนโลยีในการสื่อสารการขาย

สรุปผล ระดับปฏิบัติในกิจกรรมสนับสนุนเพื่อหาแนวทางการพัฒนาห่วงโซ่คุณค่าผลิตภัณฑ์ผ้าไหมพื้นเมืองกลุ่มชาติพันธุ์เขมรเพื่อเพิ่มมูลค่าจากเศรษฐกิจฐานรากของกลุ่มทอผ้าไหมบ้านสวายแต่ละด้าน ได้ดังนี้

1. ด้านการจัดการทรัพยากร ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีระดับปฏิบัติในกิจกรรมสนับสนุนห่วงโซ่คุณค่าผลิตภัณฑ์ผ้าไหมพื้นเมืองของกลุ่มทอผ้าไหมบ้านสวายพบว่า โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ มีระดับปฏิบัติในระดับมาก มี 6 ข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ มีการบำรุงรักษาอุปกรณ์การทอผ้าให้แข็งแรงและสะอาดพร้อมใช้งานได้อย่างสม่ำเสมอ มีอุปกรณ์สำหรับการย้อมสีผ้าด้วยสีเคมี มีการจัดหาจัดซื้อวัตถุดิบที่จำเป็นต่อการผลิตผ้าได้อย่างต่อเนื่อง มีแรงงานที่เพียงพอต่อการมัดหมี่ มีเส้นไหมที่เพียงพอต่อการทอผ้า และมีการแบ่งปันผลกำไรอย่างเท่าเทียม มีระดับปฏิบัติในระดับปานกลาง มี 3 ข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ มีเงินลงทุน มีการระดมทุนเพื่อเป็นทุนของกลุ่ม มีการคัดเลือกพันธุ์ไหมที่มีคุณภาพสำหรับเส้นไหม พิษธรรมชาติในท้องถิ่นที่ปลูกและให้สีย้อมตามธรรมชาติอย่างเพียงพอ และมีระดับปฏิบัติในระดับน้อย 1 ข้อ ได้แก่ มีการเตรียมพื้นที่สำหรับปลูกหม่อนและปรับปรุงอยู่เสมอ

2. ด้านการพัฒนาเทคโนโลยี ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีระดับปฏิบัติในกิจกรรมสนับสนุนห่วงโซ่คุณค่าผลิตภัณฑ์ผ้าไหมพื้นเมืองของกลุ่มทอผ้าไหมบ้านสวายพบว่า โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ มีระดับปฏิบัติในระดับปานกลาง มี 7 ข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ มีการใช้เทคโนโลยีในการสื่อสารการขาย มีเว็บเพจ

เว็บไซต์ สำหรับการขายผ้าไหมของกลุ่มทอผ้าและมีผู้ดูแลประจำมีการเคลื่อนไหวสินค้าอย่างสม่ำเสมอ มีไลน์ มีอินสตาแกรมสำหรับขายผ้าออนไลน์ มีการชำระค่าผ้าไหมผ่านโทรศัพท์มือถือ มีการแจ้งข่าวสารภายในกลุ่มโดยผ่านทางไลน์ เฟสบุ๊คให้สามารถรับทราบข้อมูลได้อย่างรวดเร็ว มีสมาชิกส่วนใหญ่สามารถใช้เทคโนโลยีได้เป็นอย่างดี และมีการสั่งซื้อวัตถุดิบผ่านช่องทางเทคโนโลยี มีระดับปฏิบัติในระดับน้อย 3 ข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ สมาชิกมีระบบบัญชีธนาคารผ่านโทรศัพท์มือถือ การเก็บข้อมูลลูกค้าเป็นฐานข้อมูลลูกค้าประจำ และมีการจัดทำบัญชีรับจ่ายโดยใช้เครื่องมือเทคโนโลยีในการประมวลผล

3. ด้านการบริหารทรัพยากรมนุษย์ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีระดับปฏิบัติในกิจกรรมสนับสนุนห่วงโซ่คุณค่าผลิตภัณฑ์ผ้าไหมพื้นเมืองของกลุ่มทอผ้าไหมบ้านสวาย พบว่า โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ มีระดับปฏิบัติในระดับมาก มี 4 ข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ มีสมาชิกที่มีทักษะการย้อมสีผ้าด้วยสีเคมี มีการเข้าร่วมพัฒนาตนเองในทุกเรื่องที่หน่วยงานหรือสถาบันการศึกษาหรือนักวิชาการต่าง ๆ มาให้ความรู้ มีช่างทอผ้ามีทักษะในการทอผ้าได้หลากหลายลวดลาย ทักษะในการออกแบบลวดลายผ้า และความรักความสามัคคีและแบ่งปันระหว่างกันของสมาชิกทุกคน มีระดับปฏิบัติในระดับปานกลาง 6 ข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ มีความร่วมมือของสมาชิกกลุ่มทอผ้าและมีการประชุมกันอย่างต่อเนื่อง มีกำลังแรงงานของช่างทอผ้าที่สามารถทอผ้าได้ตามความต้องการของตลาด มีแรงงานในการจำหน่ายผ้าและพร้อมออกนอกพื้นที่เพื่อจำหน่ายผ้า มีสมาชิกที่มีทักษะการย้อมสีไหมด้วยสีธรรมชาติโดยไม่เกิดข้อผิดพลาดเรื่องสีที่เพี้ยน มีทักษะในการคำนวณต้นทุนของผลิตภัณฑ์เพื่อตั้งราคาขาย และมีทักษะในการปลูกหม่อนเลี้ยงไหม

4. ด้านโครงสร้างพื้นฐาน ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีระดับปฏิบัติในกิจกรรมสนับสนุนห่วงโซ่คุณค่าผลิตภัณฑ์ผ้าไหมพื้นเมืองของกลุ่มทอผ้าไหมบ้านสวาย พบว่า โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ มีระดับปฏิบัติในระดับมากทั้งหมด โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ มีลักษณะของความสัมพันธ์ภายในกลุ่มเสมือนเป็นเครือญาติร่วมกัน เปิดโอกาสให้หน่วยงานภายนอกเข้ามาอบรมให้ความรู้ อย่างต่อเนื่อง การสอนงานกันระหว่างสมาชิกด้วยกันเอง เช่น สอนการมัดย้อม สอนการมัดหมี่ มีการเคารพซึ่งกันและกัน ให้เกียรติซึ่งกันและกันของสมาชิกในกลุ่ม มีการบริหารงานภายในกลุ่มด้วยความยุติธรรม มีการลงมติเพื่อเป็นข้อสรุปในการบริหารจัดการภายในกลุ่ม มีการแสดงบัญชีรับจ่ายภายในกลุ่มด้วยความชัดเจนและเข้าใจ มีการแบ่งปันหน้าที่ของสมาชิกในกลุ่มอย่างชัดเจน มีคณะกรรมการกลุ่มอย่างชัดเจน และมีการประชุมก่อนการทำงานทุกครั้ง เช่น การออกจำหน่ายผ้าไหม หรือการต้อนรับนักท่องเที่ยว

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

1. จากผลวิจัย พบว่า ห่วงโซ่คุณค่าผลิตภัณฑ์ผ้าไหมพื้นเมืองกลุ่มชาติพันธุ์เขมรของกลุ่มทอผ้าไหมบ้านสวาย พบว่า กิจกรรมต้นน้ำ ส่วนใหญ่ไม่มีการปลูกหม่อนเลี้ยงไหม อุปกรณ์การทอผ้า รับตกทอดเป็นมรดกจากรุ่นพ่อรุ่นแม่ ชำรุดต้องหาซื้ออุปกรณ์มาซ่อมแซมเพิ่มเติม การย้อมสีไหม ทำการย้อมด้วยตนเองในทุกขั้นตอน และกิจกรรมในบางเรื่องยังคงมีการจ้างแรงงานที่เกิดขึ้นระหว่างสมาชิกด้วยกัน จะมีการซื้อเส้นไหมจากแหล่งภายนอกในราคาที่แพง ต้องมีการคัดเลือกเส้นไหมที่มีคุณภาพ รวมไปถึงการซื้อวัตถุดิบ ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการกิจกรรมการผลิตผ้าไหมพื้นเมืองนี้ ยังคงต้องหาซื้อจากภายนอกเป็นส่วนใหญ่ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Maneerattanarungroj and Donkwa (2013) เรื่อง การจัดการโซ่อุปทานของสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ประเภทผ้าไหม พบว่า กลุ่มอาชีพที่ผลิตผ้าไหม มีการซื้อวัตถุดิบและการเตรียมการผลิตจากแหล่งภายนอก มีการคัดเลือกคุณภาพของวัตถุดิบ จะเห็นได้ว่า ต้นน้ำของกระบวนการผลิตผ้าไหมนั้น ยังไม่สามารถกระทำได้ครบวงจรของกิจกรรมการผลิต ปัญหาที่เกิดจากวัตถุดิบในชุมชนไม่เพียงพอ ทำให้มีการจัดซื้อจากแหล่งภายนอก และต้องมีคุณภาพ ทำให้ต้องจ่ายในราคาที่แพง และต้องกิจกรรมกลางน้ำ ส่วนใหญ่มีการมัดหมี่เส้นไหมและทอผ้าด้วยตนเอง มีการออกแบบลวดลาย พัฒนาลวดลายของผ้าไหมพื้นเมืองที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของกลุ่ม และมีการผลิตสินค้าแบบใหม่ ๆ ปลอกหมอนอิง กระเป๋าผ้าไหมในรูปทรงต่าง ๆ และ พวงกุญแจจากเศษผ้าทอที่เหลือใช้ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม สอดคล้องกับงานวิจัย Phasang et al. (2017) เรื่อง การศึกษาการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผ้าทอพื้นเมืองน่าน กรณีศึกษา : กลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านเอี้ย ตำบลศิลาแลง อำเภอปัว จังหวัดน่าน พบว่า กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกิดการพัฒนาสามารถผลิตสินค้าแบบใหม่ ๆ เช่น ปลอกหมอนอิง พวงกุญแจ เคสโทรศัพท์มือถือ กระเป๋าถือรูปทรงต่าง ๆ จากเศษผ้าที่เหลือใช้ และลวดลายของผ้าทอพื้นเมืองน่านมีเอกลักษณ์เฉพาะ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Jiamsriphong and Petmee (2017) เรื่อง การสร้างมูลค่าเพิ่มของผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญาท้องถิ่นไทย กรณีศึกษา ผ้าทอลายโบราณ พบว่า เอกลักษณ์ของลวดลายผ้าไทยโบราณของกลุ่มบ้านภูผักไซ้ มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว เป็นแนวทางในการสร้างมูลค่าเพิ่มเชิงพาณิชย์ และพัฒนาจากผืนผ้าเป็นลายในหมอนอิง โซฟา ที่ใส่ไอแพด เพื่อสร้างการจดจำ จะเห็นได้ว่า ทักษะความชำนาญของช่างทอผ้าพื้นเมืองในชุมชน ในส่วนของกิจกรรมกลางน้ำ จะมีความเชี่ยวชาญในด้านการออกแบบลวดลายและการทอผ้า การทอผ้าด้วยลายที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของชุมชนนั้น ๆ จะสามารถสร้างมูลค่าเพิ่มได้ รวมถึงการพัฒนาสินค้าแบบใหม่ ๆ จากเศษผ้าไหมลายเอกลักษณ์ก็จะสร้างโอกาสให้การเลือกซื้อได้เพิ่มมากขึ้น และกิจกรรมปลายน้ำ ส่วนใหญ่ไม่มีการออกแบบกล่องบรรจุภัณฑ์ ใช้ถุงแก้วและถุงกระดาษในการบรรจุผ้าเพื่อป้องกันผ้า

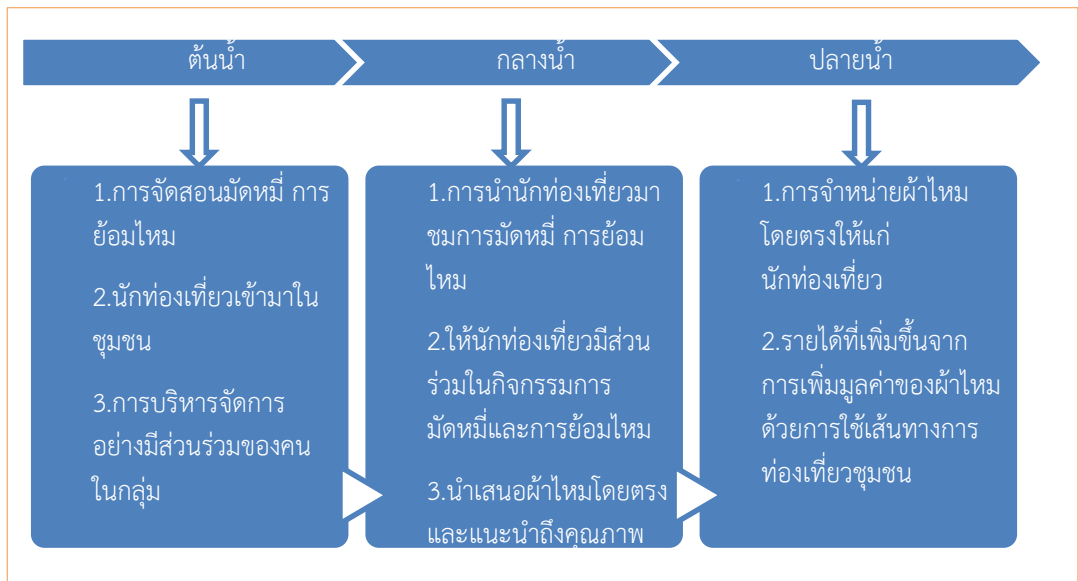
เสียหายจำหน่ายผ้าไหมโดยตรงที่บ้านของช่างทอผ้า มีการจัดวางผ้าไหมสำหรับจำหน่ายไว้หน้าบ้าน มีการกำหนดราคาขายด้วยตนเอง มีการต่อรองราคาโดยตรงระหว่างลูกค้าและช่างทอ มีการติดต่อลูกค้าทางโทรศัพท์ มีการจำหน่ายผ่านการขนส่ง การซื้อขายโอนเงินผ่านระบบออนไลน์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Noknoi et al. (2015) เรื่อง การวิเคราะห์กิจกรรมหลักในห่วงโซ่คุณค่าของสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ระดับ 5 ดาว : กรณีศึกษาผู้ประกอบการสินค้าประเภทผ้าไหมในจังหวัดพัทลุงและสงขลา พบว่า ผู้ประกอบการแสดงสินค้าหน้าร้าน ตรวจสอบคุณภาพก่อนการวางจำหน่าย ใช้บรรจุภัณฑ์ เพื่อให้สินค้าดูดี มีราคา มีวิธีการติดต่อลูกค้าทางโทรศัพท์ มีการต่อรองราคาจากลูกค้า และมีการบริการส่งสินค้าให้กับลูกค้า จะเห็นได้ว่า กิจกรรมในส่วนปลายน้ำนั้น ให้ความสำคัญในการจำหน่ายสินค้าแก่ลูกค้า การบรรจุสินค้าเพื่อความปลอดภัย มีการกำหนดราคาเองและสามารถเจรจาต่อรองกันได้ รวมถึงการนัดหมายลูกค้าทางโทรศัพท์เพื่อความสะดวกรวดเร็วในการเข้าดูสินค้า และมีการบริการส่งสินค้าให้ลูกค้าตามข้อตกลง

2. ผลจากการวิเคราะห์การหาแนวทางการพัฒนาห่วงโซ่คุณค่าผลิตภัณฑ์ผ้าไหมพื้นเมืองกลุ่มชาติพันธุ์เขมรเพื่อเพิ่มมูลค่าจากเศรษฐกิจฐานรากของกลุ่มทอผ้าไหมบ้านสวาย พบว่า ระดับปฏิบัติในกิจกรรมหลัก โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ส่วนใหญ่มีระดับปฏิบัติในกิจกรรมหลักด้านการบริการ ด้านการตลาดและการขาย อยู่ในระดับมากที่สุด 2 ด้าน และระดับปฏิบัติในกิจกรรมหลักอยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการปฏิบัติการและกระบวนการผลิต ด้านการกระจายสินค้า และด้านปัจจัยป้อนเข้าการผลิต ส่วนระดับปฏิบัติในกิจกรรมสนับสนุน พบว่า โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านของกิจกรรมสนับสนุน ส่วนใหญ่มีระดับปฏิบัติในกิจกรรมสนับสนุนด้านโครงสร้างพื้นฐานอยู่ในระดับมากที่สุด และมีระดับปฏิบัติในกิจกรรมสนับสนุนอยู่ในระดับปานกลาง 3 ด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การบริหารทรัพยากรมนุษย์ การจัดการทรัพยากร และการพัฒนาเทคโนโลยี ทั้งนี้แนวทางการพัฒนาห่วงโซ่คุณค่าผลิตภัณฑ์ผ้าไหมพื้นเมืองกลุ่มชาติพันธุ์เขมร พบว่า กระบวนการเพิ่มมูลค่าจากเศรษฐกิจฐานรากของกลุ่มทอผ้าไหมบ้านสวาย ในแต่ละกิจกรรมของการดำเนินงานในกิจกรรมหลักและสนับสนุนของห่วงโซ่คุณค่านี้ ควรมีแนวทางดังนี้ 1) ส่งเสริมการปลูกหม่อนเลี้ยงไหม เพื่อลดต้นทุนจากการซื้อเส้นไหมจากแหล่งผลิตอื่นที่มีราคาแพง 2) เสริมสร้างทักษะด้านการคำนวณต้นทุนของกระบวนการทอผ้าไหม 3) ส่งเสริมด้านการตลาดและการขาย โดยผ่านเทคโนโลยี เพื่อให้ผ้าไหมเป็นที่รู้จักของกลุ่มลูกค้าอย่างกว้างขวางขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัย Chidchob et al. (2008) เรื่อง การศึกษาห่วงโซ่อุปทานของผ้าไหม กรณีศึกษา บ้านท่าสว่าง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ มีข้อเสนอแนวทางการพัฒนาด้าน

เทคโนโลยีสารสนเทศ คือ การใช้ช่องทางการจัดจำหน่ายทางอิเล็กทรอนิกส์และสื่อต่าง ๆ สร้างแผนกลยุทธ์ แผนปฏิบัติการ กระบวนการดำเนินการและการพัฒนาผ้าไหม ด้านการผลิตและการตลาดอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ได้เปรียบในการแข่งขันและลดต้นทุนการผลิต

องค์ความรู้ใหม่ (Originality and Bobby of Knowledge)

ผู้วิจัยได้สังเคราะห์และวิเคราะห์ข้อมูลวิจัย ได้องค์ความรู้แนวทางการพัฒนาห่วงโซ่คุณค่าผลิตภัณฑ์ผ้าไหมพื้นเมืองกลุ่มชาติพันธุ์เขมรเพื่อเพิ่มมูลค่าจากเศรษฐกิจฐานรากของกลุ่มทอผ้าไหมบ้านสวาย โดยการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ โดยมีการวางแผนร่วมกันกับช่างทอผ้าและคนในชุมชนบ้านสวาย ภาครัฐในพื้นที่ ซึ่งจากผลการวิเคราะห์ข้อมูล ที่สามารถนำมาสร้างแนวทางการพัฒนาผสมผสานในกิจกรรมหลักและกิจกรรมสนับสนุนที่ได้ มาสู่กระบวนการต้นน้ำ กลางน้ำและปลายน้ำ ได้แก่ 1) ด้านโครงสร้างพื้นฐาน มีลักษณะเด่นในเรื่อง การสอนงานระหว่างสมาชิกด้วยกันเอง การแบ่งปันหน้าที่ เช่น การสอนมัดย้อม สอนการมัดหมี่ 2) ด้านการตลาดและการขาย มีการรับนักท่องเที่ยวเข้ามาชมผ้าไหมในบ้านสวาย มีการขายผ่านสื่อออนไลน์ 3) ด้านการบริการ มีการนำส่งผลิตภัณฑ์ให้กับลูกค้าโดยตรง ปรากฏดังภาพ

ภาพที่ 1 โมเดลการพัฒนาห่วงโซ่คุณค่าผลิตภัณฑ์ผ้าไหมพื้นเมืองกลุ่มชาติพันธุ์เขมรเพื่อเพิ่มมูลค่าจากเศรษฐกิจฐานรากของกลุ่มทอผ้าไหมบ้านสวาย ที่เกิดจากการวิจัย

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 หน่วยงานภาครัฐ องค์กรปกครองท้องถิ่น ควรกระตุ้นผลักดันส่งเสริมให้กลุ่มทอผ้าไหมบ้านสวายและคนในชุมชนที่เกี่ยวข้อง ได้มีการจัดสรรพื้นที่ในการปลูกหม่อนเลี้ยงไหม และการส่งเสริมการย้อมสีไหม การทอผ้าด้วยสีธรรมชาติให้มากขึ้น

1.2 หน่วยงานสถานศึกษา มหาวิทยาลัยในท้องถิ่น ควรมีการส่งเสริมให้ความรู้ในด้านการตลาดและการขาย ส่งเสริมด้านบริหารจัดการชุมชน ส่งเสริมด้านการปรับปรุงแบบในการเป็นเฉพาะผู้ผลิต ให้เป็นผู้ให้บริการด้านการท่องเที่ยวชุมชน โดยดึงดูดนักท่องเที่ยวจากกิจกรรมการทอผ้าแบบครบวงจร

1.3 หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ควรร่วมมือช่วยกันในการส่งเสริมศักยภาพชุมชน เพื่อรองรับการท่องเที่ยว การสร้างเครือข่ายด้านการผลิต เช่น ผู้ขายเส้นไหมที่มีคุณภาพราคาไม่แพง การสร้างเครือข่ายด้านการตลาด เช่น การจัดจำหน่ายสินค้าตามงานแสดงสินค้า

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ผลต่อการปรับปรุงแบบการท่องเที่ยวชุมชนโดยการใช้ทรัพยากรชุมชนเป็นฐาน

2.2 ควรศึกษาเกี่ยวกับการย้อมเส้นไหมด้วยสีธรรมชาติที่ได้จากพืชท้องถิ่นและมีการจัดองค์ความรู้ด้านสีธรรมชาติ

เอกสารอ้างอิง (References)

- Chidchob, T., et al. (2008). **Study of the Silk Supply Chain, Case Study: Baan Tha Sawang, Muang District, Surin Province** : Surin Rajabhat University. [In Thai]
- Jiamsriphong, S. and Petmee, P. (2017). Value-added creation of products from local Thai wisdom: a case study of traditional patterned woven fabrics. **Journal for Community Development**. 10 (4): 62-85.
- ManeeRattanaarungroj, C. and Donkwa, K. (2013). **Supply chain management of one tambon, one silk product**. Nakhon Ratchasima : Suranaree University of Technology. [In Thai]

- Noknoi, C., et al. (2015). **Analysis of the main activities in the value chain of the One Tambon One Product at 5 Star: A Case Study of Fabric Products Operators in Phatthalung and Songkhla Provinces** : Thaksin University. [In Thai]
- Phasang, P., et al. (2017). **A study of adding value to Nan local woven fabrics Case Study: Ban Ai Community Enterprise Group, Sila Lang Sub-district, Pua District, Nan Province** : Nan Community College Institute. [In Thai]
- Sawai Subdistrict Administrative Organization (2017). **Strategic Plan for Community Based Tourism, Sawai Subdistrict**. Surin province. [In Thai]

